

Голас Радзімы

№ 29 (2015)
16 ліпеня 1987 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Да адказу запоўнены дзень дырэктара Гродзенскага вытворчага трыкатажнага аб'яднання Пятра ЛУБЯНЬКО. Усё распісана літаральна па хвілінах. Магчымаць крыху палюбавацца прыродай, пасядзець у ценю дрэў выпадае не часта. Хаця і сюды ў лес на беразе Нёмана Пётр Дзмітрыевіч прыехаў не адпачываць, а пацікавіцца, як ідзе будаўніцтва прафілакторыя для рабочых аб'яднання. Сацыяльныя пытанні ён ставіць побач з вытворчымі, бо лічыць, што ад таго, як будуць жыць і адпачываць рабочыя, у канчатковым выніку залежыць прадукцыйнасць іх працы. (Расказ аб дзейнасці кіраўніка прадпрыемства Пятра Лубянько змешчаны на 3-й старонцы).

Фота С. КРЫЦКАГА.

ВІЗИТ ПРЭЗІДЭНТА ФРГ У САВЕЦКІ САЮЗ

У Савецкім Саюзе з афіцыйным візітам знаходзіўся прэзідэнт Федэратыўнай Рэспублікі Германіі Рыхард фон Вайцзэкер.

7 ліпеня ў Кацярынінскай зале Крамлёўскага палаца М. С. Гарбачоў сустраўся з Рыхардам фон Вайцзэкерам.

Савецкі Саюз у сваіх адносінах да ФРГ улічвае яе патэнцыял і магчымасці, яе месца ў Еўропе і ў свеце, зыходзіць з таго, што многавяковая гісторыя сувязей паміж абедзвюма краінамі, у якой было многа і цяжкага, і пазітыўнага, абавязвае іх належным чынам ставіцца адна да адной. М. С. Гарбачоў напамінуў, што нават у самыя цяжкія часы мінулай вайны нам не здрадзіла пачуццё рэальнасці. Мы не збыталі нямецкі народ з нацысцкім рэжымам. І не яго абвінавачваем у бедствах, якія прынесла нам гітлераўская агрэсія.

На рэалістычнай аснове магчымасцей удзелу ФРГ у змяненнях да лепшага ўсёй сітуацыі ў свеце і ў Еўропе будзем мы і цяперашнюю сваю палітыку. І, вядома, разлічваем на рэалістычную ацэнку ў кіраўніцтве ФРГ ролі і магчымасцей Савецкага Саюза.

Суб'ядзінкі згадзіліся ў тым, што будаваць адносіны паміж такімі дзяржавамі, як ФРГ і СССР, трэба на сур'ёзнай, даўгачаснай аснове з перспектай на 2000 год і далей.

Грунтоўнасць у адносінах паміж нашымі краінамі цяпер і на будучыню сустрае адэкватны адказ з боку савецкага кіраўніцтва, падкрэсліў М. С. Гарбачоў. Але яна мае патрэбу ў такой палітыцы, якая не падвержае хістанням кан'юнктурнай рэакцыі на часовыя падзеі і якая адлюстроўвае ўласныя, а не чые-небудзь інтарэсы. Есць магчымасць пераасэнсавання адносін паміж двума краінамі. Мы да гэтага гатовы, але трэба вызваліцца ад комплексаў, ад палітычных міфаў, ад вобраза ворага ў асобе Савецкага Саюза.

Грунтоўнасць адносін паміж ФРГ і СССР мела б сапраўды гістарычнае значэнне. Застаючыся самі сабой у сваіх сістэмах і сваіх саюзках, абедзве дзяржавы могуць адыграць вельмі вялікую ролю ў сусветным развіцці. Стабільнасць адносін паміж імі азначае стабільнасць у Еўропе, адпавядае інтарэсам іх саміх, еўрапейскага і сусветнага супольніцтва дзяржаў.

Р. фон Вайцзэкер закрэпіў пытанне аб нямецкай нацыі, М. С. Гарбачоў станоўча напамінуў, што не Савецкі Саюз вінаваты ў расколе Германіі. А сёння дзве нямецкія дзяржавы — рэальнасць.

Развіваючыся з прадстаўнікамі ФРГ, М. С. Гарбачоў ацаніў прайшоўшую размову за яе змястоўнасць і шчырасць, выказаў надзею, што новая старонка ва ўзаемаадносінах СССР — ФРГ у выніку гэтага візіту і далейшага развіцця дыялога на высокім узроўні будзе запаўняцца пазітыўным зместам — палітычным, эканамічным, навукова-тэхнічным, сувязямі спартыўнымі і кантактамі паміж грамадзянамі абедзвюх краін.

Такое ж пажаданне было выказана і на савецка-заходнегерманскіх перагаворах паміж членам Палітбюро ЦК КПСС, Старшынёй Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР А. Грамыкам і федэральным прэзідэнтам ФРГ Рыхардам фон Вайцзэкерам.

Асноўную ўвагу бакі ўдзялілі пытанням адносін паміж СССР і ФРГ. Савецкае кіраўніцтва, заявіў А. Грамыка, разглядае перспектывы супрацоўніцтва з ФРГ у духу добразычлівасці, уліку ўзаемных інтарэсаў і чакае таго ж ад заходнегерманскага боку.

Пры абмеркаванні палітычных пытанняў А. Грамыка падкрэсліў, што Савецкі Саюз унёс сур'ёзныя прапановы аб ліквідацыі ў Еўропе ракет сярэдняй дальнасці і аператыўна-тактычных. Выклікае жаль пазіцыя, якую заняла ФРГ у адносінах размешчаных на яе тэрыторыі ракет «Першынг-1А». Такая пазіцыя здольна сапсаваць справу — карабель можа пацярпець крушэнне перш, чым будзе спущаны на ваду. Шанс дасягнення пагаднення трэба выкарыстаць. У гэтым пагадненні, у ліквідацыі ракет зацікаўлены не толькі Савецкі Саюз і ЗША, але і ФРГ, усе еўрапейскія дзяржавы, ды і ўвесь свет.

З абодвух бакоў была выказана станоўчая ацэнка візіту федэральнага прэзідэнта ФРГ у Савецкі Саюз і выказана ўпэўненасць, што за гэтым візітам адбудуцца далейшыя сустрэчы, у тым ліку на высокім узроўні, якія пойдуць на карысць абодвум народам, справе міру, бяспекі і супрацоўніцтва ў Еўропе.

ФЕСТИВАЛЬ ІНДЫІ НАРОД ЕДЗЕ У ГОСЦІ

«Ідэалам добра, умацавання дружбы і міру паміж народамі служыць нацыянальны фестываль Індыі, які пачаўся ў Савецкім Саюзе. У той усенароднай цікавасці, гасціннасці, з якімі нас сустракаюць у СССР, мы чэрпаем натхненне для паглыблення ўзаемаадносін нашых народаў», — сказаў у інтэрв'ю журналістам генеральны сакратар аддзялення Індыйска-савецкага таварыства (ІСКТ) у штаце Біхар Дынеш Прасад Сінгх. Разам з віцэ-прэзідэнтам ІСКТ у штаце Тамілнад Байна Мутху ён знаходзіўся ў Мінску.

«Для ўдзелу ў фестывалі ў Маскву прыбылі прадстаўнікі ўсіх штатаў нашай краіны, — падкрэсліў госць. — Яны не толькі пазнаёмяць савецкіх людзей з самабытным мастацтвам Індыі, але і бліжэй даведаюцца пра Савецкі Саюз. Ваша краіна для нас — узор дзяржавы з адзіна правільным сацыяльным ладам».

Госці з Індыі сустрэліся са старшынёй праўлення Мінскага гарадскога аддзялення Таварыства савецка-індыйскай дружбы, намеснікам старшыні гарвыканкома М. Марынічам, кіраўніцтвам і актывістамі Беларускага таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі, пісьменнікамі.

ТЭЛЕМОСТ

МІНСК — ВАРШАВА

Калі сустракаюцца дзве блізкія рабочыя сям'і, пагаварыць ёсць пра што. Зацікаўлена, падрабязна, добразычліва. Такая размова і адбылася паміж стваральнікамі мінскіх трактароў «Беларусь» і варшаўскіх «Урсус». Памалі сустрэцца двум праслаўленым рабочым калектывам беларускае і польскае тэлебачанне.

Трактарабудульнікі двух заводаў-гігантаў добра ведаюць адзін аднаго, паміж работнікамі наладжаны нават асабістыя кантакты.

Пытанніў і адказаў з двух бакоў у час тэлеразмовы было больш чым дастаткова. Як вырашаецца жыллёвая праблема? Як актывізаваць моладзь? Гэтыя і многія іншыя пытанні сведчаць аб блізкасці сацыяльных інтарэсаў рабочых і таму выклікалі гарачы абмен думкамі.

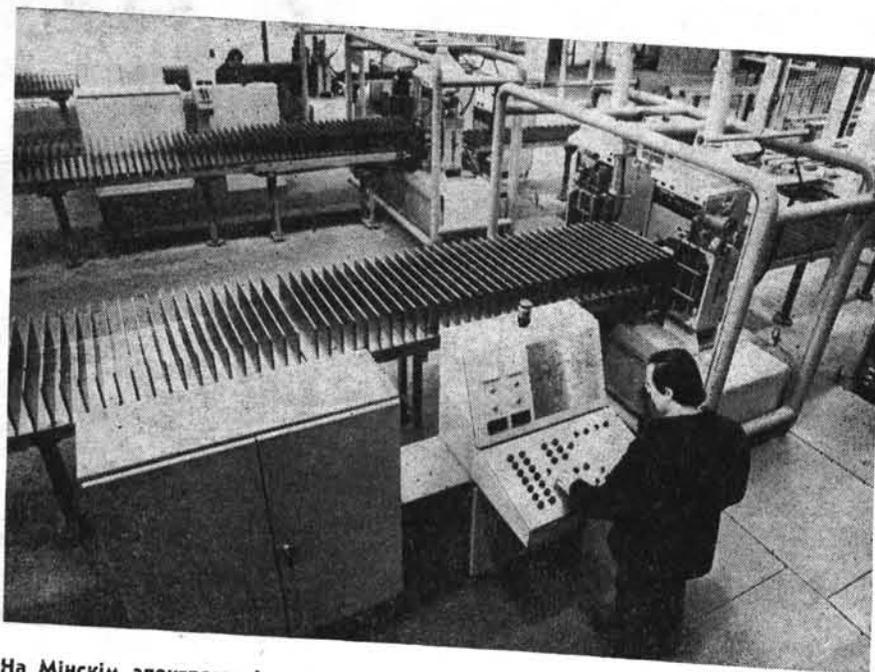
Тэлемост «Мінск — Варшава» — першая такая работа рэспубліканскага тэлебачання. У планах — прамы тэледыялог паміж студэнтамі Беларускага і Ігелонскага (Кракаў) універсітэтаў, тэлемост «Беларусь — Балгарыя».

СУСТРЭЧЫ

ЗАЦІКАУЛЕНЫ ДЫЯЛОГ

У Саюзе кампазітараў рэспублікі адбылася сустрэча з заходнегерманскім пісьменнікам, аўтарам больш як 20 кніг, лаўрэатам некалькіх літаратурных прэмій Клаусам-Петэрам Вольфам. Вядомы пісьменнік прыехаў у Савецкі Саюз за матэрыялам для будучай кнігі аб нашай краіне. У ёй ён мяркуе даць і літаратур-

МАДЭРНИЗАЦЫЯ ВЫТВОРЧАСЦІ

На Мінскім электратэхнічным заводзе імя Казлова ўведзена ў дзеянне аўтаматызаваная лінія па вырабу гафрыраваных бакаў. Іх вытворчасць дзаволіла прадпрыемству асаіць выпуск новай мадэлі герметычнага сілавога масленага трансфарматара. У параўнанні са сваім папярэднікам ён патрабуе менш матэрыялаў на выраб, страты электраэнергіі у ім ніжэй на 15 працэнтаў. Сёлета плануецца вырабіць 5 тысяч новых агрэгатаў, а к канцу пяцігодкі іх выпуск павялічыцца ў 6 разоў.

НА ЗДЫМКУ: у частак плазменнай зваркі швоў новай аўтаматызаванай лініі.

ныя партрэты творчай моладзі Беларусі. Суб'ядзінкамі К.-П. Вольфа былі кампазітар Уладзімір Солтан і намеснік старшыні праўлення СК БССР Уладзімір Дарохін. «Я хачу напісаць кнігу, каб ліквідаваць непаразуменні, якія яшчэ існуюць паміж намі, унесці тым самым хоць невялікі ўклад у развіццё ўзаемаразумення», — сказаў К.-П. Вольф. Пісьменнік цікавілі многія пытанні адносна сучаснай музычнай культуры рэспублікі, жыцця і творчасці нашых кампазітараў.

ГРАМАДСКАЕ ХАРЧАВАННЕ

Работнікі Гомельскага радыёзавода могуць не толькі тана і смачна паабедцаць у сваёй сталовай, але і купіць тут мясныя, рыбныя, мучныя паўфабрыкаты, а таксама іншыя прадукты. Завадчане ахвотна карыстаюцца гэтай паслугай, пазбягаючыся тым самым ад клопату лішні раз хадзіць у магазін.

НА ЗДЫМКУ: чатырыста тортаў робіць за змену маладзёжная брыгада кандактараў, у якой працуюць Ала ЧУБАВА і Ніна ЖУРАўСКАЯ.

ПАМЯЦЬ

МУЗЕЙ БРАЦКАЙ САЛІДАРНАСЦІ

Шэсць год назад у гарадскім пасёлку Расоны, што ў Віцебскай вобласці, быў адкрыты музей баявой садружнасці беларускіх, рускіх, латышскіх і літоўскіх партызан. У яго стварэнні прынялі ўдзел супрацоўнікі музеяў Рыгі, Калініна і Вільнюса. За гэты час музей наведала больш за 150 тысяч чалавек.

Садружнасць гэта найбольш ярка і плённа праявілася ў час Вялікай Айчыннай вайны, калі на барацьбу з фашыстамі плячо ў плячо сталі рускія і казахі, беларусы і грузіны, армяне і літоўцы, многія іншыя прадстаўнікі вялікіх і малых народаў і народнасцей нашай многанацыянальнай краіны.

У гады вайны Расонскі раён быў цэнтрам партызанскага руху. Толькі ў

ходзе баёў у 1942 годзе калінінскія і латышскія партызаны ачысцілі ад акупантаў частку Невельскага, Пустошкінскага, Ідрыцкага і Себежскага раёнаў Калінінскай вобласці. Іх тэрыторыя злілася з Расонска-Асвейскай партызанскай зонай. На стыку трох рэспублік у пачатку 1943 года быў утвораны Брацкі партызанскі край. Спаяныя братамствам і непарушнай дружбай, партызаны зрабілі яго непрыступнай крэпасцю.

З усіх куткоў краіны едуць у музей людзі, каб пакланіцца подзвігу народных месціўцаў. Музей у Расонах стаў месцам збору ветэранаў партызанскага руху.

ПРЭС-КАНФЕРЭНЦЫІ

НАПЯРЭДАДНІ ДНЯ АДРАДЖЭННЯ

Польскі народ, а разам з ім і працоўныя Савецкага Саюза, іншых сацыялістычных краін рыхтуюцца ўрачыста адзначыць Дзень адраджэння Польшчы. Гэтай даце была прысвечана прэс-канферэнцыя, якая адбылася ў генеральным консульстве Польскай Народнай Рэспублікі ў Мінску.

Перад журналістамі выступілі генеральны консул ПНР у Мінску М. Абядзіньскі, консулы К. Паскудзі, М. Маркевіч, Б. Ломпесь. Яны расказалі аб рэалізацыі некаторых аспектаў «Дэкларацыі аб савецка-польскім супрацоўніцтве ў галіне ідэалогіі, навукі і культуры», гандлёва-эканамічным супрацоўніцтве паміж ПНР і Беларускай ССР.

Залог поспехаў ПНР ва ўмацаванні яе ўнутранай стабільнасці, падкрэслівалася на прэс-канферэнцыі, — у пастаянным умацаванні брацкага саюза з СССР і іншымі краінамі сацыялістычнай садружнасці.

КАНТАКТЫ

ЖУРНАЛІСТЫ ГДР НА ВІЦЕБШЧЫНЕ

Дэлегацыя журналістаў газеты «Нойер таг» акругі Франкфурт-на-Одэры ГДР пабывала на Віцебшчыне. Нямецкія сябры мелі сустрэчы з творчымі супрацоўнікамі абласной газеты «Віцебскі рабочы», наваполацкай гарадской «Хімік», у ходзе якіх адбылася шчырая зацікаўленая гутарка аб прафесіі журналіста, яго ролі і месцы ў будаўніцтве сацыялістычнага грамадства, паглыбленні творчых сувязей. Госці пабывалі ў абласным тэлерадыёкамітэце.

Сябры з ГДР наведалі шэраг прадпрыемстваў: аўтокую фабрыку «Чырвоны Кастрычнік», мясакамбінат у Віцебску, наваполацкае вытворчае аб'яднанне «Палімір», пабывалі ў калгасе імя Эрнста Тэльмана на Лепельшчыне, на Аршанскай ітушкафабрыцы, дзе азнаёміліся з ходам ажыццяўлення планаў сацыяльнага развіцця калектываў, наведалі Бярэзінскі запаведнік, музей, аб'екты сацыяльна-культурнага прызначэння.

ЮБІЛЕІ

АД «РАДАСЦІ» — РАДАСЦЬ

Святочным канцэртам адзначыў дваццаціпяцігадовы юбілей лаўрэат прэміі Ленінскага камсамола папулярны брэсцкі ансамбль танца «Радасць».

Польшча і Францыя, Мексіка і Італія, Грэцыя і Індыя, дзсяткі іншых далёкіх і блізкіх краін — такія маршруты калектыву.

Пяцьдзесят танцораў і музыкантаў — гэта рабочыя і інжынеры брэсцкіх прадпрыемстваў, педагогі, медыкі, студэнты. Тры разы на тыдні, а перад адказнымі выступленнямі і кожны дзень збіраюцца яны на рэпетыцыі. Працуюць да сёмага поту. І толькі прайшоўшы гэту, як жартуюць самі танцоры, «салодкую катаргу», дасканалы вывучыўшы ўсе законы і нюансы самабытных палескіх танцаў, выходзяць на сцэну. І глядач няўцяям, што жыццярадасная, іскрыстая весялосць, якая пануе на сцэне, даецца цяжкой працай.

«Свой почырк, свая праграма паявіліся ў нас пасля глыбокага знаёмства з беларускім танцам, — расказвае мастацкі кіраўнік і балетмайстар ансамбля, заслужаны работнік культуры БССР А. Вараб'еў. — У гэтым прычымовай накіраванасць нашых пошукаў і імкненняў».

За чвэрць стагоддзя ансамбль даў больш тысячы канцэртаў. І кожны радасць сустрэчы глядачоў з сапраўдным мастацтвам беларускага танца.

СВЯТА, ДЗЕ КОЖНЫ—УДЗЕЛЬНІК

Яркімі фарбамі канцэртаў і выставак, кірмашоў і тэатралізаваных шэсцяў запаміналася мінчанам і гасцям беларускай сталіцы мастацка-спартыўнае свята «Мінск-87», якое было прысвечана 43-й гадавіне вызвалення Беларусі ад гітлераўскіх захопнікаў і 70-годдзю Вялікага Кастрычніка.

Раніцай 4 ліпеня тысячы людзей прыйшлі на плошчу Перамогі. Тут каля Вечнага агню сабраліся салдаты, што вызвалілі нашу сталіцу ад фашыстаў, беларускія партызаны, героі Мінскага падполля, ветэраны Камуністычнай партыі, ганаровыя грамадзяне Мінска. Роўна апоўдні фанфары абвясцілі аб пачатку ўрачыстасцей, якія працягваліся потым каля абеліска «Мінск — горад-герой», дзе і адбылася цырымонія адкрыцця свята.

Колькі падзей умясціць у сябе гэты суботні дзень, цяжка падлічыць. У парк імя Горкага была разгорнута выстаўка кірмаш прадукцыі прафесіянальна-тэхнічных вучылішчаў рэспублікі. Побач, (толькі перайсці па мосце цераз Свіслач) размясціўся «Парк мастацтваў». У вярнісажы пад адкрытым небам прынялі ўдзел мастакі-прафесіяналы і члены самадзейных студый. Любую выстаўленую работу жывапісцаў і графікаў, майстроў аэкаратыўна-прыкладнага мастацтва мог не толькі ўбачыць, але і набыць кожны, хто прыйшоў у парк імя Янкі Купалы. Каля помніка песняру выступаў аркестр народных інструментаў кансерваторыі і камерны аркестр філармоніі, свае вершы чыталі паэты Ніл Гілевіч, Максім Лужанін, Васіль Зуёнак, Уладзімір Някляеў, Яўгенія Янішчыц.

На «Кірмаш рамёстваў» з'ехаліся майстры з усёй рэспублікі. Марыя Каляга

з Баранавіч царпліва тлумачыла цікавым, дзе расце, як наразаецца, чысціцца, варыцца лаза, з якой яна пляце такія прыгожыя сувенірныя кашолкі. Не было адбою ад наведвальнікаў і ў Антаніны Кузюр з Пінскай фабрыкі мастацкіх вырабаў, іншых майстроў.

Увогуле, калі паглядзець, чаго было найбольш у гэты дзень, то, напэўна, усмешак і вясёлых твараў. Ды і як утрымацца ад смеху, калі прадстаўленне дае народны тэатр «Батлейка», калі «Валачобнікі» іграюць самае сапраўднае вяселле па ўсіх традыцыях і звычаях — з «горкім» квасам, салодкімі пірагамі, жартаўлівымі пажаданнямі маладым і вясёлымі песнямі і частушкамі.

Галоўнай падзеяй дня стала мастацка-спартыўнае прадстаўленне на стадыёне «Дынама». Віншаванне ганаровых грамадзян горада, выступленні спартсменаў і фізкультурнікаў, канцэртныя нумары папулярных ансамбляў і парад антыкварных аўтамабіляў, спортлатарэя і спаборніцтва картынгістаў, старт масавага забегу, чацвярым удзельнікам якога трэба было фінішаваць праз 24 гадзіны ў Полацку, — усё гэта застанецца ў памяці глядачоў. А завяршыўся дзень вясёлым, шумным карнавалам, які, узяўшы пачатак на стадыёне, доўга яшчэ не сціхаў, уцягваючы новых і новых удзельнікаў у сваю арбіту.

Нікога не пакінуў раўнадушным «Мінск-87». У свята, якое працягвалася і 5 ліпеня, не было глядачоў: кожны, хто выходзіў у гэтыя дні на вуліцы і плошчы Мінска, становіўся самым актыўным яго ўдзельнікам.

НА ЗДЫМКАХ: у час свята.

Фота С. КОСАЎСКАГА.

ЧАС ВЯЛІКІХ ЗМЕН

ПРАБЛЕМЫ ПЯТРА ЛУБЯНЬКО

У ПРАСТОРНЫМ кабінце дырэктара Гродзенскага тонкасуконнага аб'яднання ішла нарада.

— Сядайце, калі ласка, — прапанаваў мне Пётр Дзмітрыевіч. — Думаю і вам будзе цікава паслухаць.

Вырашаліся тэхнічныя пытанні адпраўкі першай партыі другаснай сыравіны для перапрацоўкі ў Польшчу і дастаўкі адтуль гатовай пражы.

— Колькі пражы атрымаем? Колькі належыць за перапрацоўку партнёрам? Як разлічваемся за транспарт? — цікавіўся дырэктар і літаральна адразу атрымліваў адказы ад эканамістаў прадпрыемства.

Я ўважліва сачыў за ходам нарады, таму што добра ведаў: яшчэ паўгода назад падобныя пытанні нават не маглі ўзнікнуць, адказаў на іх увогуле не знайшлося б.

Успаміналася наша знаёмства з Пятром Лубянько. Адбылося яно ў студзені ў Мінску, дзе ў той час упершыню праводзіліся трохтыднёвыя курсы «Асновы арганізацыі і кіравання знешнеэканамічнай дзейнасцю прадпрыемстваў, аб'яднанняў і міністэрстваў». Сярод прыбыўшых на заняткі 200 адказных работнікаў прадпрыемстваў рэспублікі быў і Пётр Лубянько. Яшчэ тады я заўважыў, што гэты чалавек пастаянна знаходзіцца ў руху, стараецца ўсюды паспець.

— Расклад дня надта напружаны, — тлумачыў тады Пётр Дзмітрыевіч. — З раніцы па тэлефоне праводжу нарады з работнікамі аб'яднання: кожны дзень узнікаюць новыя пытанні. Затым заняткі. Карыстаючыся тым, што знаходжуся ў сталіцы, стараюся вырашаць некаторыя нашы праблемы ў рэспубліканскіх міністэрствах і ведамствах.

А праблем узнікала нямала. Як я даведаўся пазней, Пётр Лубянько стаў адным з першых адкрывальнікаў дарогі супрацоўніцтва з замежнымі прадпрыемствамі, што дае асобныя выгады партнёрам.

— Ці варта дырэктару вялікага прадпрыемства губляць час на такія заняткі? Тым больш, што даводзіцца на не-

калькі тыдняў пакідаць вытворчасць? — пацікавіўся я тады.

— Вядома, варта, — не задумваючыся, адказаў Пётр Лубянько. — Справа ў тым, што наша прадпрыемства мае значныя вытворчыя магчымасці. Але рэалізаваць іх унутры рэспублікі не так проста. Адна тыпныя прадпрыемствы альбо далёка ад нас, альбо маюць зусім іншыя праблемы. А побач, усяго за 80 кіламетраў ад Гродна, знаходзіцца Беластоцкі камбінат шарсцяных тканін імя Сяржана. Ужо многа год мы маем сяброўскія кантакты з гэтым прадпрыемствам. Але раней яны зводзіліся толькі да абмену дэлегацыямі, мастацкімі калектывамі і экскурсіямі адзін да аднаго. Цяпер жа, пасля таго, як была прынята Пастанова ЦК КПСС і Савета Міністраў СССР па карэннаму паляпшэнню знешнеэканамічнай дзейнасці прадпрыемстваў, мы атрымалі магчымасць паставіць наша супрацоўніцтва на зусім іншую аснову і атрымліваць ад гэтага двухбаковую карысць. Напрыклад, нашым калегам не хапае сыравіны, надагружаны прадзільны цэх. У нас, наадварот, на гэтым участку перагрузка: не хапае магутнасцей па выпуску пражы, гадавы дэфіцыт яе складае 600 тон, і аддзелачныя магутнасці прастойваюць. А калі аддаць частку сыравіны для перапрацоўкі на суседнюю фабрыку? Выгада і для нас, і для іх відавочная. Але — як вырашыць масу праблем, якія ўзнікаюць у такім міжнародным супрацоўніцтве? У нас на шляху пагранічныя і таможныя бар'еры. І галоўнае пытанне: як разлічвацца з партнёрамі? Навучыцца гэтаму мы і маем магчымасць на такіх вольных курсах. Тут кваліфікаваныя спецыялісты ў галіне міжнароднага гандлю даходліва тлумачаць нам нашы магчымасці, правы і абавязкі ў міжнародных сувя-

зях. Усе разам мы стараемся выпрацаваць і найбольш аптымальны варыянт разліку з замежнымі партнёрамі.

І вось праз паўгода мы зноў гутарым з Пятром Лубянько аб супрацоўніцтве з замежным прадпрыемствам.

— Як бачыце, за гэты кароткі тэрмін, амаль усе пераходзілі на нашым шляху ліквідаваны, — з задавальненнем адзначае дырэктар. — Мы вырашылі пытанне сумеснай перапрацоўкі другаснай сыравіны. Няма праблем з яе дастаўкай у Польшчу, няма праблем з прывозам суды пражы. У цяперашніх умовах перабудовы гаспадарчага механізма краіны мы атрымалі новыя, цудоўныя магчымасці для рэалізацыі задумкі па міжнароднаму супрацоўніцтву. Узяць хаця б такі факт, што сёння дырэктар мае права самастойна выпісаць камандзіроўку групе рабочых для азнаямлення з новай тэхналогіяй у партнёраў, і на наступны дзень яны ўжо будучы ў Польшчы. Тое ж самае і з прыёмам у нас замежных спецыялістаў. І цяпер мы ставім перад сабой больш сур'ёзныя праблемы — сумесная распрацоўка новых відаў тканін, адпрацоўка тэхналагічных рэжымаў фарбавання. А ў перспектыве — стварэнне аб'яднанага прадпрыемства.

Каб чытач не падумаў, што ўсе праблемы Пятра Лубянько вырашаюцца вельмі проста, хачу сказаць некалькі слоў асабіста пра яго.

Не так даўно ён працаваў майстрам, затым начальнікам цэха тут жа, у Гродзенскім тонкасуконным аб'яднанні. Выступаў з рознымі прапановамі, якія да пары да часу не маглі быць ажыццёлены. Але ініцыятыўнага работніка прыкметліва вытворчае аб'яднанне надомнай працы. Вось тут Пётр Лубянько і паказаў, на што здолі-

ны. Вядома, не варта скідваць з рахунку і той факт, што новаму кіраўніку аб'яднання, якое пастаянна дастаўляла толькі клопат і турботы, была дадзена адносна свабода дзеянняў. Ён скарыстаў яе, прымяніў свае веды і дзелавыя якасці. Вынік — за адзін год даход аб'яднання вырас у 12 разоў!

І калі паўстала пытанне аб прызначэнні новага дырэктара на тонкасуконнае аб'яднанне, кандыдатура Пятра Лубянько, які скончыў тэхнічны інстытут, аказалася самай падыходзячай. У кастрычніку споўніцца два гады з таго часу, як ён стаў дырэктарам.

— Пакуль што рана гаварыць аб нейкіх поспехах нашага прадпрыемства, — адзначыў Пётр Лубянько. — Справа ў тым, што, разгледзеўшы наша становішча ў галіне, мы прыйшлі да цвёрдай высновы: неабходна карэнная рэканструкцыя вытворчасці. І цяпер на палавіне аб'яднання адбываецца замена абсталявання. Пастаўляецца яно, дарэчы, польскімі партнёрамі з фірмы «Бефам». Але самае галоўнае тое, што мы не знізілі выпуск прадукцыі.

Кіраўнік новага тыпу. Гэта фармулёўка даволі часта сустракаецца ў нашай прэсе. Але да знаёмства з Пятром Лубянько я не зусім уяўляў, што яна азначае. Яму не пазычаць волі і цвёрдасці ў вырашэнні пытанняў. Што сказаў — павінна быць зроблена. Не пасаромеецца правярыць. Але так было і раней. Што ж адрознівае Пятра Лубянько ад былых кіраўнікоў прадпрыемства? Што прымушае рабочых вымаўляць у размовах слова «дырэктар» з асаблівай інтанацыяй і націскам? Верагодна тое, што Пётр Дзмітрыевіч пастаянна думае не толькі аб тым, як павысіць эфектыўнасць вытворчасці, але і як стварыць людзям лепшыя

ўмовы працы і быту. Рабочыя прадпрыемства ўжо цяпер адчуваюць на сабе плён яго дзейнасці. Вось знайшоў варыянт павышэння інтэнсіўнасці вытворчасці праз супрацоўніцтва з польскімі партнёрамі і дэбіўся яго ажыццяўлення. Будзецца на беразе Нёмана прафілакторый для рабочых прадпрыемства, на пяць год вырашылі аярадзіць агульнаасуючую праграму забеспячэння людзей кватэрамі. Піянерскі лагер, дача для дзяцей дашкольнага ўзросту, інтэрнаты для моладзі і многае іншае. Да ўсіх гэтых праблем самае непасрэднае дачыненне мае дырэктар. Усюды паспявае, кругом адстойвае інтарэсы свайго калектыву. Людзі гэта бачаць і цэняць. Відаць, таму ва ўсіх размовах пра дырэктара, а іх было нямала, ад работнікаў прадпрыемства чуў толькі станоўчыя водгукі.

— Але Пётр Лубянько не толькі дырэктар, а яшчэ і проста чалавек. Восем год дачцэ, адзінаццаці сыну. І сям'я патрабуе часу і ўвагі.

— Ці не абдзелена сям'я ўвагай з-за вытворчых інтарэсаў? — пацікавіўся я.

— Думаю, што не, — упэўнена адказаў Пётр Дзмітрыевіч. — За выключэннем камандзіровак, я працую амаль гэтак жа, як і ўсе астатнія служачыя. Цяпер няма неабходнасці кругласутачна знаходзіцца на рабоце. Па-першае, сучасны кіраўнік павінен мець памочнікаў, здольных яго замяніць, а па-другое, павінен паспяваць вырашаць усе праблемы ў рабочы час. Гэта, вядома, нялёгка. Асабліва ў перыяд, калі ад нас патрабуецца павысіць эфектыўнасць і прадукцыўнасць нашай работы. Але тут я хачу вам напамінаць адзін з асноўных законаў фізікі, так званы другі закон Ньютана, які даўно прымяняю ў жыцці: каб атрымаць паскарэнне, неабходна прыкладзіць пэўнае намаганне. Зараз мы дабіваемся такога паскарэння ў прамысловасці. І ад намаганняў кожнага з нас залежыць, што мы будзем мець у канчатковым выніку.

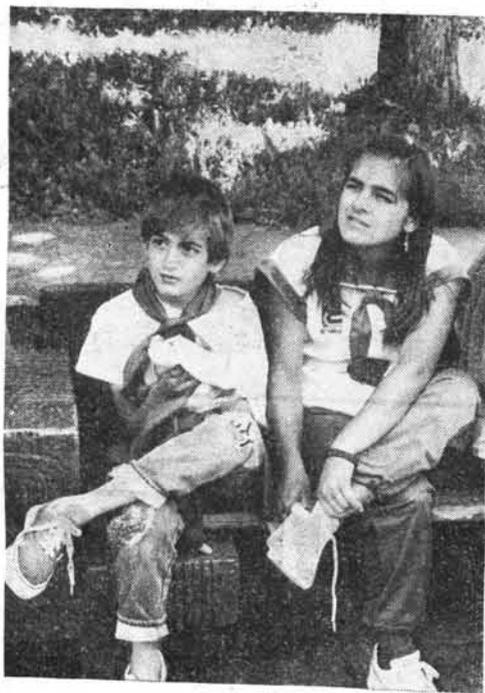
Рыгор ФАМЕНКА.

ДЕТИ СООТЕЧЕСТВЕННИКОВ ИЗ БЕЛЬГИИ, ГОЛЛАНДИИ И ИТАЛИИ ОТДЫХАЮТ В БЕЛОРУССИИ

«ХОРОШО БЫТЬ ПИОНЕРОМ!»

В пионерском лагере «Зеленый Бор» нынешняя смена — интернациональная. Вместе с советскими пионерами в июле под Минском отдыхают ребята из Польской Народной Республики, дети и внуки наших земляков из Бельгии, Голландии и Италии. Все они говорят на разных языках, и это, казалось бы, должно разобщать их. Однако в пионерском лагере царят дружба и веселье. То, что в «Зеленый Бор» собрались ребята из разных стран Европы, не мешает им понимать друг друга, относиться друг к другу с симпатией, вместе играть, заниматься спортом и даже обсуждать какие-то свои, детские, но очень важные вопросы. Языком, который стараются выучить здесь все, который помогает лучше узнать и понять друг друга, стал русский. Гостеприимные хозяева, белорусские ребята, одинаково добры и внимательны ко всем иностранцам.

Впрочем, гостей, приехавших из Бельгии, Голландии и Италии, иностранцами и не назовешь. Все они какой-то частичкой своей души, памятью предков чувствуют себя уроженцами нашей страны, потому что у одних мать или отец, у других бабушка или дедушка родились и жили в Советском Союзе. От своих родных, от сверстников, раньше побывавших у нас на отдыхе, они уже знали, что и им на открытии лагеря должны повязать пионерские галстуки на память. Ждали этого момента с нетерпением. Марике ден Хартог несколько раз спрашивала у Екатерины Ильиничны, сопровождающей ребят из Голландии, будут ли они иметь право носить, как советские ребята, красные пионерские галстуки.

И надо было видеть, какой радостью светились глаза ребят, когда такая минута настала.

5 июля в «Зеленом Боре» было открытие второй смены. Волновались дети, в этот день выступавшие с концертом, волновались вожатые за своих питомцев, торжественной была встреча родителей, приехавших посмотреть, как устроились, как отдыхают их ребята. В концерте художественной самодеятельности принимали участие и гости, и хозяева, звучали песни на белорусском, русском, польском, итальянском языках. А русский народный танец в красочных национальных костюмах вместе с нашими исполняли девочки из Бельгии и Голландии. День был ярким, солнечным, настроение у всех участников праздника приподнятое, торжественное. Пробегаем мимо матери, Лины Медведовской, сопровождающей итальянских

ребят, ее сын Саша успел сказать: «Хорошо быть пионером! Весело!» И умчался по своим ребячьим делам.

Отдых у ребят начался. Погода в Белоруссии стоит сейчас прекрасная, в лесу уже созрела земляника и черника. Много дел и в самом лагере: спортивные игры, купание в бассейне, танцы, кино. А самая большая радость — дружба, общение с ровесниками. У наших гостей из Бельгии, Голландии и Италии впереди еще много экскурсий, во время которых они по-

знакомятся с Минском, его музеями, театрами, побывают в местах, дорогих каждому белорусу, — в Хатыни, на родине поэта Янки Купалы — Вязынке.

Провожая ребенка в неблизкую дорогу, видимо, не одна мать, радуясь тому, что он побывает на ее родной земле, все же тревожится: как-то встретят его там, где будет жить, какие у него будут друзья. Все это смогут увидеть после нынешнего летнего сезона родители наших гостей и многие мамы и папы, которые только собира-

ются отправить в Белоруссию на отдых своих детей в будущем году. О жизни и отдыхе ребят снимается документальный кинофильм, который Общество «Радзіма» намерено разослать в прогрессивные организации наших соотечественников в разных странах.

Диана ЧЕРКАСОВА.

Эти снимки фотокорреспондент С. КРИЦКИЙ сделал в пионерском лагере «Зеленый Бор» и в Минске, во время экскурсий по городу.

ПІШУЦЬ
ЗЕМЛЯКІКАГО
ПАКАРАЛІ?

Дарагія суайчыннікі!
Шчыра дзякую вам за прысланую нядаўна брашуру Вацлава Мацкевіча «Канцэрт... з паліцэйскім». Як толькі ўзялася яе чытаць, ужо не магла адарвацца. Настолькі было цікава. Прачытанае яшчэ раз напаміла мне аб незабыўнай паездцы на Радзіму. У думках я зноў правяла чатыры дні ў цудоўным горадзе Мінску. Менавіта там у мяне была магчымасць хоць у нейкай меры нагнаць страчанае за гады, пражытыя на чужыне. Я маю на ўвазе сувязь з культурай і мастацтвам свайго народа. У Мінску кожны дзень хадзіла ў розныя музеі, кіно, тэатры, на канцэрты. Гэта, вядома, нямнога, але ў нас такога ўвогуле не бывае. Успомніліся мне часы, калі ў нашым клубе суайчыннікаў «Гумбальдт-парк» часта бывалі савецкія госці. Гэтыя сустрэчы звычайна бывалі вельмі мнагалюднымі, што значна дапамагала нам у рабоце. У нашым горадзе нярэдка бывалі канцэрты савецкіх артыстаў, прыязджаў ваш цырк. Вялікія залы былі забітыя наперадам, і людзі ўжо некалькі дзён бегалі ў пошуках білетаў.

Праўда, знаходзіліся і незадаволеныя, пратэставалі супраць гэтых канцэртаў, пікетавалі каля глядзельных залаў, але ніхто на іх не звяртаў увагі. У кіно на савецкія фільмы стаяла чарга на два кварталы даўжынёй. І, вядома ж, гэтыя мерапрыемствы былі матэрыяльна выгаднай справай для арганізатараў. Але, як я цвёрда ўпэўнена (і гэта не толькі мая думка), нашы палітычныя заправы бяцца народных артыстаў, асабліва савецкіх, і Амерыка прыкрылася ад іх «жалезнай заслонай». Гэтыя словы тут любяць ужываць прымяняльна да Савецкага Саюза. Але калі параўнаць, колькі амерыканскіх кніг выдаецца ў вашай краіне, колькі паказваецца амерыканскіх фільмаў і колькі савецкіх кніг і фільмаў можна сустрэць у ЗША, то стане ясна, што «жалезная заслона» існуе менавіта тут. Цяпер ужо больш не бывае грандыёзных канцэртаў савецкіх артыстаў, пустуюць кіна-тэатры. Фільмы жахаў і парнаграфія, усялякія антысавецкія серыялы ўжо не прыцягваюць аўдыторыю. Многія кіна-тэатры закрываюцца. І каго ж пакаралі? Просты амерыканскі народ. Яго пазбаўляюць інфармацыі пра вашу краіну, пазбаўляюць магчымасці знаёміцца з вялікім мастацтвам вялікага народа.

Але людзі хочуць ведаць праўду і патрабуюць, каб яе не ўтойвалі. І я веру, што існуючае становішча ў краіне прымусяць нашых палітычных заправяў задумацца і што-небудзь змяніць у галіне культурнага абмену паміж нашымі дзяржавамі.

Сцефаніда
ТАРЛОЎСКАЯ.

ЗША.

МНЕНИЕ СОВЕТСКОГО УЧЕНОГО К БЕЗОПАСНОСТИ — ЧЕРЕЗ КОНВЕРСИЮ

У. ГЛАВНОЕ — ПОЛИТИЧЕСКАЯ ВОЛЯ

XXI век имеет все шансы стать первым веком мира: многие ли согласились бы с таким утверждением года три назад? Впрочем, в то время элементарная этика ученого, уважение к фактам и меня удержали бы от оптимизма, не подкрепленного словом и делом.

Это относится и к проблеме конверсии: совершенно ясно, что воплотиться в жизнь до заключения ключевых международных договоров и соглашений в области разоружения конверсия, означающая переключение на мирные нужды средств и ресурсов, уходящих сегодня в топку гонки вооружений, не может. Проблема конверсии — это проблема социально-экономических последствий разоружения; само же разоружение может заявить о себе только как итог определенной суммы крупных акций политического характера. И три, и два года назад конверсия была идеей, безусловно, жизненной, правильной, естественно сочетавшей логическое, разумное с морально-этическим. Но практическая реализация ее разглядывалась только в достаточно неблизкой перспективе. События на мировой арене развивались так, что «разоружение» воспринималось многими чуть ли не так же, как «экспедиция в другую Галактику».

Но в январе 1986 года было обнародовано Заявление Михаила Горбачева, содержащее программу поэтапного избавления Земли к 2000 году от ядерного и других видов оружия массового уничтожения (ОМУ).

В феврале 1986-го в Политическом докладе ЦК XXVII съезду КПСС были даны четкие, взвешенные, во многом — новаторские по подходу к проблеме формулировки. Было сказано, в частности, что обеспечение безопасности все больше предстает как задача политическая, и решить ее можно только политическими средствами; безопасность, если говорить об отношениях между СССР и США, может быть только взаимной, а если брать международные отношения в целом — только всеобщей. Что подлинная равная безопасность в наш век гарантируется лишь предельно низким уровнем стратегического баланса, из которого необходимо полностью исключить ядерное и другие виды ОМУ.

Там же было сказано о программе, обнародованной в Заявлении от 15 января: это сплав философии формирования безопасного мира в ядерно-космическую эру с платформой конкретных действий. Речь идет именно о строго рассчитанном по времени плану, добиваясь реализации которого СССР намерен упорно, «рассматривая это как центральное направление своей внешней политики на предстоящие годы».

И вот что говорилось буквально в следующем абзаце: «В полном соответствии с буквой и духом выдвинутых инициатив строится и советская военная доктрина. Ее направленность однозначно оборонительная».

Советский Союз, взявший на себя обязательство не применять ядерного оружия первым, будет строжайшим образом придерживаться его. Он за то, чтобы изъять из обращения оружие массового уничтожения, ограничить военный потенциал пределами разумной достаточности. В контроле СССР заинтересован не меньше других; всеобъемлющую строжайшую проверку он рассматривает как важнейший элемент процесса разоружения. Он за то, чтобы, пока не поздно, отыскать реальное решение, гарантирующее от переноса гонки вооружений в космос. Вот так формулировалась позиция СССР по ряду ключевых вопросов, относящихся к проблеме выживания человечества, на XXVII съезде КПСС.

В июне 1986 года государства — участники Варшавского Договора обратились к государствам — членам НАТО, всем европейским странам с программой сокращения вооруженных сил и обычных вооружений в Европе. Реализация ее обещает сократить противостоющие военные группировки более чем на 1 миллион человек в общей сложности.

Так прокладывалась дорога к

Рейкьявику. После встречи Михаила Горбачева и Рональда Рейгана в октябре 1986 года мир иной, чем был до нее: это мир, прикоснувшийся к ядерному разоружению, впервые ощутивший его как реальную, пусть и непростую возможность.

Наконец, в феврале 1987 года, реализуя один из центральных пунктов, по которым в Рейкьявике было достигнуто согласие в принципе, СССР внес предложение по советским и американским ракетам средней дальности в Европе.

Стремясь увеличить темп движения к миру, освобожденному от оружия массового уничтожения, СССР, напомню, ввел с 6 августа 1985 года односторонний мораторий на любые ядерные взрывы. Присоединение к нему США могло превратить этот мораторий в бессрочный. К сожалению, по вине Вашингтона прекрасный шанс прорыва к фактическому прекращению ядерных испытаний двумя ведущими ядерными державами был упущен. Но 569 дней советского моратория, опыт контроля за непроведением испытаний, накопленный учеными СССР и США на советском полигоне, не прошел даром. Я убежден, что он будет использован международным сообществом при движении к безъядерному миру, к ядерному разоружению.

Что до конкретики процесса такого разоружения — среди вопросов, которые придется решать и политикам, и военным, и представителям ряда других областей знаний, будут и научно-технические. Скажу сразу: мне не приходилось встречать ученого, который взялся бы доказать, что эти вопросы могут сыграть роль непроходимого барьера. Не приходилось иметь дела и с коллегами, которые бы отрицали возможность использования части того, что сегодня «зарезервировано» войной, на благо человеку, в мирной области.

Вот один конкретный пример такого рода: возможность преобразования ядерных материалов, заключенных в боеголовки, в топливо для атомных электростанций. Тут огромный энергетический резерв для человечества, испытывающего уже сегодня острый дефицит источников энергии. На Международном форуме «За безъядерный мир, за выживание человечества» (Москва, 1987 год) говорилось о том, что передача на АЭС — после соответствующей технической переработки — ядерных компонентов позволила бы задействовать, по некоторым подсчетам, до 400 энергоблоков по 1 000 МВт каждый.

Очевидно, что применение в народнохозяйственных целях могла бы найти и часть компонентов химического оружия. (СССР считает необходимым и возможным изъять мир от него еще в XX веке; конкретные предложения Советского Союза на этот счет были внесены на Конференции по разоружению в апреле 1986 года). Как и где их можно было бы использовать? Для производства гербицидов, лекарств, тех или иных материалов для мирных целей — на этот счет веское слово смогут сказать специалисты-химики.

Значительным было бы высвобождение людских ресурсов, творческого потенциала в науке: прямо или косвенно в военной деятельности участвуют сегодня 70 миллионов человек; четверть общемировых затрат на исследования и разработки вкладываются в военную сферу.

А сбережение стратегических ресурсов? Вот данные: только для производства и развертывания 200 мобильных МБР наземного базирования требуется около 10 000 тонн алюминия, 2 500 тонн хрома, 150 тонн титана, 20 тонн бериллия, 890 000 тонн стали, 2,4 миллиона тонн цемента.

Чем быстрее подсчеты предполагаемых дивидендов от конверсии станут реальными доходами от нее, тем выше окажутся наши общие шансы выжить, что неизбежно означает — научиться жить вместе.

Александр ЕФРЕМОВ,
доктор исторических наук.
(АПН).

СЕМЬ ДЕСЯТИЛЕТИЙ живет и развивается Советская страна. И столько же времени ходят по миру стереотипы, призванные умалить Великий Октябрь и роль большевистской партии в подготовке и проведении социалистической революции. «Верхушечным переворотом», происшедшим без участия и против воли народа, «путем незначительной группы интеллектуалов» называют ее одни. Другие утверждают, что в период между февральской буржуазно-демократической революцией 1917 года и Октябрем какой-либо власти в России «вообще не существовало», что она «валялась на улице» и большевики всего-навсего подняли ее. Третьи обвиняют большевиков в стремлении к кровопролитию, к решению вопроса о власти только вооруженным путем. А ведь было в действительности наоборот.

ЛОЗУНГ БОЛЬШЕВИКОВ

Февральская революция, свергнувшая царское самодержавие, принесла с собой чрезвычайно оригинальное переплетение двух видов власти. С одной стороны, по призыву большевистской партии в Петрограде

антинародной политики меньшевиков и эсеров изолировать их от масс и завоевать таким образом большинство в самих Советах. При этих условиях борьба классов и партий внутри Советов, передача власти от одной партии к другой, от эсеров и меньшевиков к большевикам происходила бы мирным путем, в порядке демократического обновления состава Советов. Так Ленин обосновал возможность мирного перехода власти в руки пролетариата.

ОТ 27 ФЕВРАЛЯ ДО 4 ИЮЛЯ

Новую попытку разъяснить политику партии большевиков В. И. Ленин предпринял на I Всероссийском съезде Советов рабочих и солдатских депутатов, заседавшем с 16 июня по 7 июля (с 3 по 24 июня по дореволюционному календарю) 1917 года. Подавляющее большинство из 1 090 делегатов принадлежало меньшевистско-эсеровскому блоку и поддерживавшим его группировкам. Только 105 делегатов имели на съезде большевики. Но именно на нем прозвучали слова В. И. Ленина, говорившие о серьезности намерений партии большевиков и ее ответственности за судьбы страны.

БОРЬБА ЗА МИРНЫЙ ПУТЬ РЕВОЛЮЦИИ

БОЛЬШЕВИКИ НАКАНУНЕ ОКТЯБРЯ

де (ныне Ленинград), Москве и по всей стране были созданы Советы рабочих и солдатских депутатов.

Но в большинстве своем Советы оказались в руках мелкобуржуазных партий социалистов-революционеров (эсеров), защищавших интересы зажиточного крестьянства, и меньшевиков — оппортунистического крыла русской социал-демократии. Революция сразу же втянула в политическую деятельность миллионы людей, ранее в ней не участвовавших и в политике не искушенных.

С другой стороны, в стране было создано буржуазное Временное правительство. Эсеры и меньшевики, преобладавшие в Петроградском Совете рабочих и солдатских депутатов и не меньше буржуазии боявшиеся дальнейшего развития революции, пошли на соглашение о создании буржуазного Временного правительства и решили оказывать ему поддержку. Практически меньшевистско-эсеровские лидеры добровольно уступили власть буржуазии. Так в стране установилось двоевластие.

Вернувшись в начале апреля из почти десятилетней эмиграции, В. И. Ленин выступил с Апрельскими тезисами. В них он изложил план борьбы партии большевиков за социалистическую революцию. Свообразие момента В. И. Ленин увидел «в переходе от первого этапа революции, давшей власть буржуазии в силу недостаточной сознательности и организованности пролетариата, — ко второму ее этапу, который должен дать власть в руки пролетариата и беднейших слоев крестьянства». Он выдвинул положение о Республике Советов как политической форме власти пролетариата и поставил перед партией и рабочим классом задачу создания такой республики в России.

Временное правительство продолжало империалистическую войну, не решало вопрос о передаче земли крестьянам, не могло дать народу ни мира, ни хлеба, ни полной свободы. В. И. Ленин заявил — никакой поддержки Временному правительству, и провозгласил лозунг «Вся власть Советам!». Этот лозунг был направлен на ликвидацию двоевластия и установление власти Советов, организацию государства нового типа.

Однако лозунг не означал призыва к насильственному свержению Временного правительства. В. И. Ленин поставил перед партией задачу завоевать на свою сторону большинство рабочего класса и трудящихся. Он считал необходимым вскрывать империалистическую сущность Временного правительства, лишить его доверия рабочих и солдат и таким образом устранить от власти, сосредоточив ее полностью в руках правительства Советов.

В. И. Ленин настаивал на необходимости путем критики и разоблачения

Когда лидер меньшевиков И. Церетели, отвергнув предложение большевиков о создании Советского правительства, заявил, что в России нет политической партии, которая решилась бы взять власть в свои руки, В. И. Ленин уверенно ответил: «Есть такая партия!» А потом, взяв слово, еще раз подтвердил: «Я отвечаю: есть! Ни одна партия от этого отказаться не может, и наша партия от этого не отказывается: каждую минуту она готова взять власть целиком».

Однако съезд большинством голосов одобрил резолюцию о создании коалиционного Временного правительства из буржуазных и мелкобуржуазных партий, входивших в Петроградский Совет, и отверг переход власти к Советам.

Большевики развернули широкую агитационную работу. Увеличивалось их влияние среди рабочих и в воинских частях. Большевистские лозунги стали преобладать на массовых демонстрациях трудящихся. Так было и в начале июля, когда свыше 500 тысяч человек вышли в Петрограде на демонстрацию с требованием взять всю власть в руки Советов. Но Временное правительство и меньшевистско-эсеровские лидеры решили разгромить демонстрацию. Войска открыли по ее участникам огонь. А затем правительство перешло к репрессиям против большевиков. Эсеры и меньшевики стали прямыми пособниками контрреволюции.

Двоевластие кончилось. Июльские дни изменили обстановку и соотношение классовых сил страны. Как отмечал В. И. Ленин, лозунг «Вся власть Советам!» как лозунг мирного развития революции был верен с 27 февраля по 4 июля (по старому стилю). Теперь его приходилось снимать. «Всякие надежды на мирное развитие русской революции исчезли окончательно», — писал он в статье «Политическое положение». Но это не означало отказа партии от опоры на Советы. Они могут и должны будут появиться в новой революции, подчеркивал В. И. Ленин, но не теперешние Советы, не органы соглашательства с буржуазией, а органы революционной борьбы с ней. С учетом новой обстановки VI съезд партии (конец июля — начало августа) взял курс на подготовку вооруженного восстания.

Лозунг «Вся власть Советам!» партия большевиков вновь выдвинула в середине сентября 1917 года. Но в него уже вкладывалось новое содержание — лозунг был равносильен призыву к вооруженному восстанию. Добившись осенью поддержки большинства народа и завоевав на свою сторону большую часть Советов, партия большевиков подняла рабочий класс на свершение Октябрьской революции.

Дмитрий ГАЙМАКОВ,
кандидат исторических наук.

ТРАДЫЦЫЙНЫЯ І НОВЫЯ ФОРМЫ КУЛЬТУРНАГА АБМЕНУ

ПАЛІТРА ТВОРЧЫХ КАНТАКТАЎ

АБ СУПРАЦОЎНІЦТВЕ САЦЫЯЛІСТЫЧНЫХ КРАІН У ГАЛІНЕ КУЛЬТУРЫ КАРЭСПАНДЭНТУ АГЕНЦТВА ДРУКУ НАВІНЫ ІРЫНЕ ПАНОВАЙ РАСКАЗВАЕ РАМАН МУРАДАЎ, НАМЕСНІК НАЧАЛЬНІКА УПРАВЛЕННЯ ЗНЕСНІХ МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ ССРС.

— Польскія газеты паведамілі аб двох тэатральных прэм'ерах. У Быдгошчы «Зінулю» А. Гельмана паставіў галоўны рэжысёр рускага тэатра Армянскай ССР А. Грыгаран, афармляла Е. Саркіян. Крытыка адзначыла спектакль як значную падзею, «якая аказала вялікае творчае ўздзеянне на акцёраў, прымусіла іх па-новаму зірнуць на сваю дзейнасць». Паміж ерэванскім і быдгошчкім тэатрамі заключаны дагавор аб супрацоўніцтве. А ў Шчэціне «Вішнёвы сад» А. Чэхава паставіў маскоўскі рэжысёр А. Вількін, аформіў В. Валерыус. І ў творчым, і ў чалавечым плане работа над п'есай аказалася плённай. На галоўную ролю запрошана народная артыстка ССРС В. Васільева.

А цяпер перанясёмся ў Югаславію. Падзея ў культурным жыцці краіны югаславы называецца выстаўка карцін Ільі Рэпіна, першага замежнага ганаровага члена Сербскай акадэміі. На вернісажы ў Бялградзе прысутнічала 2 тысячы чалавек, у першыя ж дні выстаўку наведала 20 тысяч гледачоў. Потым быў 100-тысячны наведвальнік (таксама рэкорд для краіны лічба), экспазіцыю вырасана паказаць жыхарам Сараева і Нові-Сада. Спецыялісты Траціякоўскай галерэі, якія суправаджалі рэпінскія работы, прачыталі лекцыі пра творчасць мастака, правялі экспертызу экспанатаў Народнага музея Бялграда. «Выстаўка стала этапам у далейшым развіцці культурных сувязей паміж нашымі краінамі», — пісалі газеты СФРЮ. Вядуцца перагаворы аб умацаванні кантактаў акадэміі мастацтваў і музеяў ССРС і Югаславіі, аб арганізацыі ў Бялградзе выстаўкі сучаснага савецкага майстра.

Гэта толькі асобныя прыклады таго, як развіваюцца творчыя кантакты паміж дзесячымі культурна-брацкімі краінамі. Але нашы сувязі такія шматгранныя і шматбаковыя, што ледзь ці не кожны дзень прыносяць новыя факты і традыцыйныя, і новых форм культурнага абмену.

Такая тонкая, далікатная справа, як творчасць, не церпіць сухіх падлікаў. І ўсё ж прывяду некалькі лічбаў, якія характарызуюць аб'ёмы нашых культурных сувязей з сацыялістычнымі краінамі. У 1986 годзе мы накіравалі ў гэтыя дзяржавы 43 групы артыстаў (675 чалавек), прынялі 47 (561 чалавек) абмяняліся дэлегацыямі. У нас павышалі кваліфікацыю 93 работнікі культуры сацыялістычных краін. Нашы рэжысёры ажыццявілі 60 пастановак спектакляў, 70 нашых лектараў і выкладчыкаў перадавалі свой вопыт ва ўстановах культуры брацкіх дзяржаў.

Асабліва актыўна развіваюцца нашы сувязі з ГДР, НРБ, ЧССР, ВНР. Адным з вядучых партнёраў стала Польшча: аб'ём супрацоўніцтва перавысіў узровень 1979 года, які лічыцца самым высокім у дакрызісны перыяд. На добрым узроўні сувязі з Кубай, МНР, СФРЮ, КНДР, СРВ, ЛНДР. Так,

з В'етнамам мы ўпершыню абмяняліся мастацкімі творами сучасных аўтараў для камплектавання музейных фондаў. У Маскве адбылася выстаўка «Традыцыйнае мастацтва Лаоса». Што датычыць Кітая, то тут з абодвух бакоў ёсць імкненне якасна палепшыць і палічыць сувязі, планавачы іх па прыкладу іншых сацыялістычных краін на 5-гадовы перыяд. Паспяховыя гастролі ў нашай краіне кітайскага цырка і оперы сталі добрым пачаткам для расшырэння супрацоўніцтва.

Летась у нас прайшоў шэраг буйных комплексных мерапрыемстваў, звязаных са значнымі падзеямі ў жыцці брацкіх дзяржаў: Дні мангольскай культуры, прысвечаныя 65-й гадавіне Мангольскай народнай рэвалюцыі, Дні балгарскай культуры, прысвечаныя XIII з'езду БКП. Мы шырока адзначылі 175-годдзе з дня нараджэння Феранца Ліста — адбыліся канцэрты, дэманстравалася выстаўка, была адкрыта памятная дошка ў фале Ленінградскай філармоніі ў гонар выдатнага венгерскага кампазітара.

Увайшла ў практыку падрыхтоўка спецыялістаў з сацыялістычных краін на кароткатэрміновых курсах пры Усесаюзным інстытуце павышэння кваліфікацыі работнікаў культуры. У 1986 годзе тут стажыраваліся спецыялісты з МНР, Кубы, СРВ, ЛНДР. Выкладанне вядзецца дыферэнцыравана, што дазваляе слухачам лепш засвойваць тэарэтычныя веды і практычныя навыкі. Гэта форма работы выклікае вялікую цікавасць у сяброў.

Сёлета адзначаецца 70-годдзе Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі. У гонар юбілею ў краінах сацыялізму пройдуць Дні савецкай культуры (у чэрвені — у МНР, у верасні — у СРВ, у кастрычніку — у НРБ, у лістападзе — у ВНР, у снежні — у СРВ і на Кубе). У гэтыя дні сяброў паедуць нашы лепшыя мастацкія калектывы, салісты, лепшыя работы пакажуць кінематографісты і мастакі. У Маскве адбыўся фестываль духоўных аркестраў сацыялістычных краін, прысвечаны знамянальнай гадавіне.

Увогуле, гэты год насычаны культурнымі падзеямі. Савецкія дзеячы культуры прынялі актыўны ўдзел у святкаванні 750-годдзя Берліна, у фестывалі мастацтваў «Карэйская вясна». А ў нас у краіне адбылася нарада дырэктараў харэаграфічных вучылішчаў, чакаецца адкрыццё выстаўкі тэатраўнага жывапісу сацыялістычных краін.

У далейшых планах — правядзенне ў 1990 годзе ў Маскве, у Музеі выяўленчых мастацтваў імя А. С. Пушкіна, выстаўкі «Скульптура і графіка краін сацыялізму». Плануецца таксама зрабіць традыцыйнымі выстаўкі жывапісу і праводзіць іх кожныя 5 год па чарзе ва ўсіх сацыялістычных дзяржавах.

З двухбаковых культурных сувязей хацелася б вылучыць новыя формы работы. Так, з НРБ будучы праведзены сумес-

ныя конкурсы на стварэнне лепшай песні і п'есы аб савецка-балгарскай дружбе. Гледачы ССРС і ГДР убачаць праграму, створаную Ленінградскім мюзік-холам і артыстамі Фрыдрыхштатпаласта, а аматары выяўленчага мастацтва — экспазіцыі «Масква — Будапешт» і «Масква — Прага — Браціслава».

На перагаворах з нашымі партнёрамі мы з жалем канстатавалі, што ў апошнія гады не ўдзялялі належнай увагі супрацоўніцтву маладых творцаў. Цяпер лёсы будучай творчай інтэлігенцыі — наш галоўны клопат. Памагчы моладзі здружыцца яшчэ са студэнцтва, дапамагчы ёй расці, зрабіць даступнай для яе ўсю сацыялістычную культуру — вось мэты, якія мы ставім. У 1988 годзе плануем правесці ў Маскве фестываль творчай моладзі сацыялістычных краін, прысвечаны 70-годдзю Ленінскага камсамола. На фестывалі будучы працаваць творчыя майстарні, «круглыя сталы», выстаўкі. Гледачы ўбачаць сумесныя маладзёжныя праграмы — цыркавую, астрадную. Хочам, каб фестываль стаў яркім святам маладосці.

Сёлета сябры з ЧССР узялі на сябе абавязкі арганізатараў маладзёжнага сімфанічнага аркестра, праграма якога прысвячаецца 70-годдзю Вялікага Кастрычніка. Падобны аркестр быў створаны да 40-годдзя Перамогі, тады арганізатарамі выступілі венгерскія музыканты. У цяперашні аркестр зноў увойдуць студэнты апошніх курсаў кансерваторыі, выступленні таленавітых маладых выканаўцаў пачуюць аматары музыкі ўсіх сацыялістычных дзяржаў.

Мы дамовіліся з многімі брацкімі краінамі аб правядзенні сумесных выставак маладых мастакоў, канферэнцый маладой творчай інтэлігенцыі, «круглых сталаў» па актуальных пытаннях развіцця сацыялістычнай культуры, дыскусій, якія, на нашу думку, з дапамогай «Інтэрбачання» можна зрабіць здабыткам самай шырокай аўдыторыі.

Нарады міністраў культуры, сакратараў парткомаў нашых міністэрстваў звярнулі сур'езную ўвагу на неабходнасць знаходзіць новыя формы супрацоўніцтва, удасканалваць механізм сувязей. Мы плануем у далейшым ажывіць практыку абмену рэжысёрамі і вядучымі салістамі, палепшыць навучанне нацыянальных кадраў. Магчыма, было б карысным адкрыць міжнародныя курсы па музычных, харэаграфічных і іншых спецыяльнасцях. Для выпускнікоў савецкіх вышэйшых навучальных устаноў культуры мэтазгодна праводзіць семінары, курсы абмену вопытам.

У Маскве будзе створаны тэатр Дружбы народаў, закліканы знаёміць з дасягненнямі культурнага будаўніцтва не толькі савецкіх рэспублік, але і нашых сяброў з сацыялістычных краін.

(АДН).

АКАДЭМІЧНЫ, НАРОДНЫ

Адразу двойное званне — акадэмічнага, народнага — атрымаў жаночы камерны хор Аршанскага гарадскога Дома культуры — адзіны такі калектыв на Віцебшчыне.

Папулярнасцю сваёй ён можа паспра-

чацца сёння з самым модным у горадзе вакальна-інструментальным ансамблем. Выступленне яго — заўсёды адкрыццё. А палухаць харыстаў можна ў актавых залах прафтэхвучылішчаў, тэхнікумаў і школ горада на Дняпры, Паладах і Дамах культуры прамысловых прадпрыемстваў. У рэпертуары творы Чайкоўскага і Рахманінава, Вівальдзі, Бетховена, музычныя п'есы Алоўнікава, Гаўрыліна, Паўлса.

Н. АЛЯКСАНДРАЎ.

НА ЭКРАНЕ—ПАЛІТЫЧНЫ ФІЛЬМ

ПА СЛЯДАХ АДНАГО ВЫКРЫЦЦЯ

Падзеі ў новай карціне кінастудыі «Беларусьфільм» «Чалавек, які браў інтэрв'ю» адбываюцца ў адной з усходніх краін. Галоўная дзеючая асоба — савецкі журналіст-мжнароднік Аляксей Русанаў, які вядзе за мяжой расследаванне тайны ўзнікнення смяротнай эпідэміі.

Студыя мае ўжо багаты вопыт стварэння твораў палітычнага кіно. Тут пастаўлены такія цікавыя стужкі, як «Чорнае сонца» — аб цяжкасцях станаўлення маладой афрыканскай дзяржавы і «Хроніка ночы» — палітычны дэтэктыў аб нацыянальна-вызваленчым руху ў адной з краін Афрыкі. Здымаў новую карціну вядучы апэратар студыі Юрый Марухін. «Для мяне не ўпершыню працаваць на «экзатычным» матэрыяле, — гаворыць ён. — Калі здымаў, ужо як пастаноўшчык, стужку «Чалавек, які браў інтэрв'ю», вопыт, назапашаны на папярэдніх «афрыканскіх» фільмах, дапамагаў ухільцца ад спакусы захапіцца ўсходняй экзотыкай і засяродзіць увагу на чалавечых характарах».

Працягваючы традыцыі беларускага палітычнага фільма, кінематографісты студыі звярнуліся да дакументальнага матэрыялу, які быў апублікаваны некалькі гадоў назад у «Літаратурнай газете», — артыкула журналіста-мжнародніка Іоны Андронава «Інкубатар смерці». У гэтым нарысе-расследаванні аўтар расказваў аб тым, як яму ўдалося ў Лахоры (Пакістан) пранікнуць у Пакістанскі медыцынска-даследчы цэнтр і выкрыць перад усім светам дзейнасць гэтай замаскіраванай пад медыцынскую ўстанову «фабрыкі віруснай вайны», якую фінансавала ЦРУ. На гэтым «Інкубатары смерці» разводзіліся камары, заражаныя небяспечнай інфекцыйнай хваробай. Больш таго — у ваколіцах Лахора ішлі інтэнсіўныя выпрабаванні гэтага новага віду бактэрыялагічнай зброі. Вядома, што 325 чалавек паслужылі «пад-доследнымі трусамі» для вылюдкаў у белых халатах.

Артыкул Іоны Андронава зацікавіў беларускага драматурга Анатоля Кудраўцава, які разам з аўтарам нарыса напісаў сцэнарый.

— Падзеі нашага фільма пачынаюцца ў Афганістане, — расказвае далей Ю. Марухін. — Тут герой стужкі Аляксей Русанаў сутыкнуўся з невядомай і невылечнай хваробай, якая распаўсюдзілася сярод многіх людзей. Зварнуў увагу журналіст і на зметку ў газете, дзе намякалася, што ў суседняй з Афганістанам дзяржаве Сіндабадзе нейкая засакрэчаная арганізацыя, ці то лаборато-

рыя, ці то інстытут, развядзіць невядомай этыялогіі камароў, якія і выклікалі эпідэмію. Каб даведацца праўду, Русанаў накіроўваецца ў Сіндабад...

Створаны па канонах класічнага дэтэктыва, фільм тым не менш у многім адрозніваецца ад яго: тут аўтарам важна было паказаць, як і кім рыхтуецца гнісная змова супраць чалавецтва. Не пагоні, бойкі, перастрэлкі займалі ўвагу пастаноўшчыкаў, а псіхалагічная распрацоўка вобразаў герояў гэтага палітычнага дэтэктыва.

Русанаў пачынае расследаванне. З гэтага моманту ўсё дзейне пераносіцца ў прыдуманую аўтарам сцэнарыя краіну Сіндабад. Савецкага журналіста сустракаюць у ёй няветліва. З першых крокаў за ім пільна сочыць Нехта зрабіў у яго гасцінічным нумары вобсык. У рэдакцыі газеты, якая змясціла выкрывальную заметку аб камарах, пануе разгубленасць і насяржованасць. Супрацоўнікі напалоханы арыштам свайго рэдактара, таму многія з іх сустралі Русанава насяржована. Але не ўсе. Малады журналіст Мазхар-Ікбал (артыст Зілі Намазаў), які сімпатызуе Аляксею, паведамляе яму адрас сапраўднага лабараторыі, у якой пад кіраўніцтвам вучонага з сусветным імем, прафесара Нэлі (артыст Андрэй Млякоў) вядуцца антыгуманныя эксперыменты з бактэрыялагічнай зброяй...

У галоўнай ролі журналіста Аляксея Русанава зняўся вядомы кінаакцёр Арыстарх Ліванаў. У гэтым вобразе ўвасоблена чалавечая трываласць, мужнасць і шчырая абаяльнасць. Да галоўнага героя карціны гледачы пранікаюцца давер'ем, бо бачаць у ім чалавека сумленнага, гуманнага.

Фільм беларускіх кінематографістаў верагодны як у сваёй аснове, так і ў дэталю, у чым, несумненна, вялікая заслуга аднаго з аўтараў сцэнарыя Іоны Андронава, журналіста-мжнародніка, які па сваёй дзейнасці добра знаёмы са складанымі перыпетыямі лёсаў і працы газетчыкаў за мяжой.

Але аўтары фільма не прэтэндуюць на выключную дакументальнасць падзей. Сама па сабе напружаная, драматычная сітуацыя іншы раз наўмысна імі аслабляецца, і тады апавяданне нібы замазана ружваецца. Гэта робіцца свядома, каб даць магчымасць гледачу гэтага фільма не толькі сачыць за ходам падзей, але і, галоўнае, абдумваць іх.

Яўген КРУПЕНЯ.

НА ЗДЫМКУ: кадр з фільма «Чалавек, які браў інтэрв'ю».

3 КНИЖНАЙ ПАЛІЦЫ

КАБ НАШЧАДКІ ВЕДАЛІ...

Лёс яго, можна сказаць, зайздросны. На тры гады маладзейшы за Янку Купалу і Якуба Коласа, Міхайла Грамына стаяў ля вытокаў беларускай савецкай літаратуры. Амаль адначасова з імі — у 1907 годзе — выступіў з першымі творами. Вялікай папулярнасцю ў чытача ў дваццатыя гады карыстаўся не толькі як паэт, але і як драматург. А да ўсяго — вядомы вучоны, геолаг, які адным з першых прымаў удзел у пошуках нафты ў Беларусі і быў упэўнены, што яна там ёсць. І разам з тым не памылішыся, калі скажаш: лёс яго складаны. У 1931 годзе апынуўся за межамі Беларусі, куды так і не вярнуўся: з 1952 года да смерці ў 1969-м жыў у Хімках пад Масквой.

Зразумела, доўгі час было не да творчасці. Калі ж змог зноў вярнуцца да яе, атрымалася, што нават маладзейшыя пісьменнікі пайшлі далёка наперад. З цяжкасцю дабіваўся свайго другога прызнання. Яно прыйшло, калі ў рэспубліканскай перыядыцы з'явіліся новыя публікацыі, а ў 1967 годзе выйшла кніга «Выбранае». Праўда, перавыдання п'есы «Каля тэрасы» не заспеў — «Бібліятэчку беларускай драматургіі» яна папоўніла толькі ў 1975 годзе.

Каб гэтыя дзве кнігі з'явіліся (гэтаксама, як і творы ў друку), нямала

парупіўся Станіслаў Шушкевіч, малодшы сябар М. Грамыкі, які, дарэчы, шмат робіць для таго, каб усе мы больш ведалі аб літаратурным жыцці ў канцы дваццатых — пачатку трыццатых гадоў. Дзякуючы яго намаганням нядаўна пабачыў свет і том выбранага «Родная пушча», у якім, акрамя паэтычных і драматычных твораў, прадстаўлены ўспаміны, крытычныя артыкулы, эпістальная спадчына. Публікацыям папярэднічае грунтоўны артыкул Сцяпана Лаўшукі «Усё гэта трэба нам», у якім даецца ўсебаковая характарыстыка жыццёвага і творчага шляху М. Грамыкі.

Сапраўды, напісанае гэтым чалавекам патрэбна кожнаму, хто любіць родную літаратуру, цікавіцца яе гісторыяй, бо, пачаўшы з вершаў, якія не надта вылучаліся з шэрагу аналагічных публікацый, М. Грамыка неўзабаве стаў вядомым пісьменнікам. Ён адным з першых у беларускай літаратуры пачаў задумвацца над шляхамі яе далейшага развіцця. Пытанні формы і зместу былі для М. Грамыкі ў шэрагу першачарговых задач. Не выпадкова ў артыкуле «Паэзія аб рэвалюцыі і рэвалюцыя ў паэзіі» ён канстатаваў: «Шуканне зместу, новага зместу, згодна новым формам жыцця, і шуканне новай формы, адпавядаючай рэвалюцыйнаму тэмпу, — вось

заданні новай паэзіі, новай лірыкі. Павінна адчувацца, што сам пясняр перажыў або перажывае ў душы рэвалюцыйны рух».

Наватарства заўсёды сустракалася ў штыкі. Не пазбегнуў гэтага і М. Грамыка. Калі ў 1922 годзе напісаў «нібы-паэму» (аўтарскае вызначэнне жанру) «Гвалт над формай», у якіх толькі грахах яго не абвінавачвалі. І псеўданаватарства бачылі ў творы, і штучнае, надуманае, далёкае ад штодзённага жыцця. Цяпер чытач мае магчымасць сам разабрацца і ў вартасцях паэмы, і ў яе недахопах — у «Роднай пушчы» твор нарэшце зноў надрукаваны праз... шэсцьдзесят пяць гадоў. А паэзія аўтара не можа не імпанаваць:

**Навука, гульня, канстытуцыя
І нават сама —
Усё гэта трэба нам!
Не панам!
Мне!**

А хіба не заслугоўвае ўвагі артыкул «Пясняр сноў і чараў», у якім разглядаецца творчасць Максіма Багдановіча на сучасным узроўні: «Мы, пралетары, якія ўжо навучыліся любіць і разумець харавое, павінны берачы і ільноваць зярнятка яго, каб перадаць іх тым, хто ішчэ толькі працірае вочы свае запатнелай далонню». Хіба не пазнавальныя «Аўтабіяграфія», «Старонкі сямейнай хронікі»?!

І ўсё ж найбольш значны ўклад унёс М. Грамыка ў развіццё нацыянальнай драматургіі. Шкада, што ў аднаго з твораў не трапіла гістарычная драма «Скарынін сын з Полацка», але і тое, што ўвайшло, сведчыць аб шы-

рыні мастакоўскіх інтарэсаў пісьменніка. «Зміток з Высокай Буды» і «Каля тэрасы» адлюстроўваюць драматычны падзеі паміж дзвюма рэвалюцыямі — лютаўскай буржуазнай і Кастрычніцкай сацыялістычнай, раскрываючы месца чалавека ў складанай барацьбе за новае.

Асабліва ўдалася М. Грамыку п'еса «Каля тэрасы», якую даследчыні не выпадкова параўноўваюць з такімі вядомымі ў савецкай драматургіі творами, як «Дні Турбіных» М. Булгакава і «Разлом» Б. Лаўранёва. Адным з першых сярод беларускіх пісьменнікаў ён задумаўся над тэмай рэвалюцыі і інтэлігенцыі, паказаўшы пакутны шлях яе да разумення неабходнасці сацыяльных пераўтварэнняў.

Займалыя напісана п'еса «Над Нёманам» (М. Грамыка прызнаваўся, што ў аснову яе пакладзена паэма «Леснічанка»), дэтэктывны пачатак мае драма «Воўк», наватарская для свайго часу з зместу камедыя «Віно бушце» — не шмат у той час пісалася пра жыццё студэнтаў і выкладчыкаў універсітэта.

Адным словам, кніга «Родная пушча» дае падставу для роздому. Галоўны вывад, які робіш пасля знаёмства з творчай спадчынай М. Грамыкі: вельмі добра, што яна нарэшце прыйшла да сучаснага чытача ў найбольш поўным, аб'ёмным выглядзе. Хоць, не будзем прыбядняцца, у апошні час вернуты чытачу Язэп Дыла і Ядвігін Ш., Уладзімір Жылка і Лукаш Калюга, Карусь Каганец і Гальяш Леўчык і іншыя, чыя творчасць заслугоўвае таго, каб яе ведалі нашчадкі.

Алесь МАРЦІНОВІЧ.

СТАРОНКІ МІНУЛАГА

МАЙСТАР

РОДАМ СА ШКЛОВА

Беларуская зямля здаўна багатая на таленты. З асяроддзя беларускага народа выходзілі чудаковыя майстры-рамеснікі, выдатныя дойліды, дзедзячы асобы і навукі. Не ўсе іх імёны нам вядомы. Дзейнасць многіх недастаткова поўна вывучана і не займае належнага месца ў гісторыі беларускага народа. Да ліку такіх таленавітых беларускіх майстроў XVII стагоддзя належыць рэзчык па дрэву Клім Міхайлаў.

...У 1654 годзе Расія пачала вайну з Рэччу Паспалітай за Украіну і Беларусь.

Беларускае насельніцтва з радасцю сустракала рускія войскі. Многія гарады здаваліся ім без супраціўлення. Наступленне развівалася імкліва і паспяхова.

Рускія феодалы, якія знаходзіліся ў складзе войск на тэрыторыі Беларусі, не забывалі аб сваіх гаспадарчых патрэбах. Яны вербавалі мясцовых май-

строў-рамеснікаў у свае маёнткі, «шукалі людзей». Не знаходзячы прымянення свайму майстэрству ва ўмовах застою эканомікі Рэчы Паспалітай, беларускія рамеснікі ахвотна згаджаліся на перасяленне, «на вечнае жыццё» ў далёкай Маскве.

У ліку гэтых перасяленцаў быў і малады майстар са Шклова Клім Міхайлаў. Восенню 1654 года, сабраўшы свае старыя інструменты і халасцяцкія пажыткі, ён адправіўся з абозам баярына Куракіна ў Маскву, у баярскую сядзібу.

Кліму Міхайлаву і ўсім беларускім рэзчыкам, якія перасяліліся ў межы Масковіі, адкрываліся шырокія магчымасці для працягнення свайго майстэрства і здольнасцей. Нягледзячы на тое, што маскоўскі ўрад усяляк заахвочваў каменнае будаўніцтва і абяцаў царскія міласці таму, хто пабудуе ка-

менныя палаты, драўляныя будынкі з-за таннасці матэрыялу складалі асноўную частку пабудовы. Яны ўпрыгожваліся разьбой, якая аздабляла ўсе асноўныя архітэктурныя лініі пабудовы: франтоны дахаў, верхнія вянкі зруба і тарцы бяровенняў. Разьбой аздабляліся ліштвы на вокнах, ганкі, сенцы, а таксама агароджы і вароты.

Клім Міхайлаў жыў у баярына Куракіна «без крэпасці», гэта значыць быў свабодным. У рабоце прайшла зіма, затым лета 1655 года. Восенню Куракін ажаніў Кліма са сваёй дваровай дзеўкай Анютай, у іх нарадзілася дачка. У канцы 1656 года Куракін аддаў Кліма Міхайлава «на нейкі час» патрыярху Нікану, які пачаў будаўніцтва сваёй рэзідэнцыі — Васкрасенскага манастыра на рацэ Істры і сцягваў туды лепшых майстроў розных спецыяльнасцей. Беларускія рэзчыкі па дрэву цаніліся ў Расіі XVII стагоддзя асабліва высока. Яны адыгралі вялікую ролю ў развіцці мастацтва разьбы па дрэву ў Рускай дзяржаве. У Расіі XVII стагоддзя панавала плоская разьба, пры якой усе элементы ўзора засталіся на адным узроўні. Выйсці за межы плоскасці, стаць аб'ёмнай скульптурнай рускай разьбе перашкаджаў стрымліваючы ўплыў царквы, якая бая-

лася з'яўлення розных драўляных фігур, такіх блізкіх да старажытнаславянскіх ідалаў.

Захоўваючы і развіваючы традыцыі старажытнарускага мастацтва, беларускія майстры прынеслі новую тэхніку разьбы: казачныя разныя фігуры рускіх арнаментальных аб'ёмнымі, прасторавымі. Новая разьба называлася фігурнай, ці «флемскай». Яна набліжалася да драўлянай скульптуры і ператварала дрэва ў сцэльны ўзор, у склад якога ўваходзілі кветкі, плады, ягады, а часцей за ўсё — вінаграднае лісце і гронкі. Між траў хаваліся геральдычныя і міфалагічныя птушкі і зьяры: грыф, птушка-сірын, леў, адзінарог. Іншы раз частка драўлянага фону праразалася — і разьба нагадвала карункі.

Клім Міхайлаў працаваў у патрыярха Нікана на будаўніцтве Васкрасенскага манастыра 8 год. Тут было многа майстроў-беларусаў, яго таварышаў. Але сварка патрыярха з царом спыніла будаўнічыя работы.

Маскоўскі ўрад сам меў патрэбу ва ўмелых рабочых руках, і ўсе майстры-беларусы, што працавалі ў Васкрасенскім манастыры, былі пераведзены ў Маскву.

[Заканчэнне на 8-й стар.]

НАШ КАЛЯНДАР

ПЯТРУ БІТЭЛЮ — 75 ГАДОУ

У чэрвені споўнілася 75 гадоў беларускаму паэту і перакладчыку Пятру Бітэлю. З гэтай нагоды ў Вішневе, дзе жыў пісьменнік, адбыўся юбілейны вечар, на якім ад Саюза пісьменнікаў БССР бібліяру была ўручана Ганаровая грамата.

Нарадзіўся П. Бітэль у гарадскім пасёлку Радунь Воранаўскага раёна, вучыўся ў Барунскай і Віленскай настаўніцкіх семінарыях, скончыў Мінскі педагагічны інстытут. Настаўнічаў у школах Нясвіжчыны, Стаўбцоўшчыны, у Валожынскім раёне. Амаль дваццаць гадоў у Вішневе выкладаў беларускую мову.

Творчы шлях Пятра Бітэля працягваецца амаль паўстагоддзя. Вядомасць яму прынес буйны паэтычны твор на гістарычную тэму — паэма «Замкі людзі», якая ўзнаўляе падзеі далёкага мінулага на Беларусі і Літве. Нядаўна выйшла яго кніга «Пэзмы».

Пятро Бітэль многа зрабіў як перакладчык твораў рускай, польскай, нямецкай літаратуры. Асабліва значныя яго заслугі ў азнамленні беларускага чытача з творчасцю выдатнага польскага паэта Адама Міцкевіча. Ім перакладзены таксама творы Ю. Славацкага, М. Каняніцкай, К. Тэтмаера, польска-моўныя творы В. Дуніна-Марцінкевіча.

Праца над перакладамі твораў розных народаў і часоў з'явілася для П. Бітэля вялікай творчай школай. Ён добра вядомы і як краязнавец. У «Голасе Радзімы» ў 1980 годзе друкаваўся яго гістарычны нарыс «Вішнева і вішнеўцы».

ПРЭМ'ЕРЫ, ВЫСТАЎКІ, СУСТРЭЧЫ

ПРАЦЯГ ГАСТРОЛЬНАГА ЛЕТА

Омскі тэатр драмы — старэйшы ў Сібіры. 113 сезонаў працягваецца яго творчая біяграфія. Цяпер з майстэрствам вядомага калектыву змогуць пазнаёміцца мінчане і госці горада-героя: амічы пачалі свае гастролі ў мінскім Доме афіцэраў спектаклем «У вайны не жаночы твор» паводле кнігі беларускай пісьменніцы С. Алексіевіч.

Выступленні будуць адбывацца таксама і на сцэне рускага тэатра імя М. Горкага.

ЧАРГОВЫ ВЫПУСК

На тэатральным факультэце Беларускага дзяржаўнага тэатральна-мастацкага інстытута адбыўся чарговы выпуск. Сярод іных — выпускнікі аддзялення «акцыя драматычнага тэатра і кіно». Трыццаць васьмі раз трымалі тут апошні свой вучэб-

ны экзамен студэнты: наказвалі аўтарытэтнай камісіі дыпломныя спектаклі.

Дзесяць хлопцаў і дзяўчат зрабілі апошні крок да самастойнай творчай работы.

На суд дзяржаўнай экзаменацыйнай камісіі былі вынесены спектаклі «Якаў Багамолаў» М. Горкага, «Мудрамер» беларускага драматурга М. Матукоўскага.

«ПЕСНЯРЫ» — ПЕСНЯРУ

Шырока вядомы ў краіне беларускі дзяржаўны эстрадны ансамбль «Песняры» працуе над новым цыклам песень на вершы Янкі Купалы. Верны сваім мастацкім прынцыпам у асваенні і папулярнага лепшых традыцый беларускай музычнай культуры, народны артыст рэспублікі, кіраўнік калектыву Уладзімір Мулявін зноў звярнуўся да творчасці народнага песняра. Прыхільнікі эстраднага

мастацтва «Песняроў» памятаюць выкананыя імі раней музычныя праграмы «Янка Купала», «Курган», «Песня пра долю», «Гуслар», створаныя на аснове творчай спадчыны класіка беларускай літаратуры.

СПРАВАЗДАЧНЫ КАНЦЭРТ

Сем гадоў у Полацку працуе клуб самадзейных кампазітараў. Сярод яго членаў выкладчыкі педагагічнага і музычнага вучылішчаў, работнікі Палаца культуры вытворчага аб'яднання «Шкловалакно». Імі напісана некалькі дзесяткаў песень і інструментальных твораў, многія ўвайшлі ў рэпертуар калектываў мастацкай самадзейнасці Віцебшчыны. Песні полацкіх кампазітараў — аматараў друкуюцца ў зборніках, гукаць па радыё.

Штогод праводзяцца справаздачныя канцэрты клуба перад

жыхарамі горада. У сёлетнім такім канцэрце, што адбыўся нядаўна, праучала васемнаццаць твораў вакальнай музыкі.

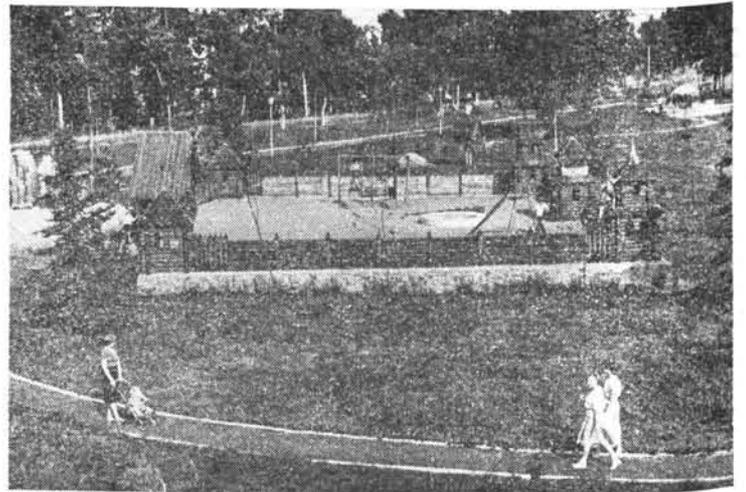
КУПАЛЫ НЕУМІРУЧЫ СВЕТ

Стала традыцыяй, што кожны год настаўнікі беларускай мовы і літаратуры Мінска збіраюцца ў Літаратурным музеі Янкі Купалы, каб яшчэ раз пацвердзіць слова песняра. Сёлетняя канферэнцыя прысвечалася 105-й гадавіне з дня нараджэння паэта.

Сярод выступаючых быў пісьменнік, літаратуразнавец Алег Лойка, які расказаў аб сваёй працы над кнігай «Янка Купала». Загадчыца сектара Аб'яднанай дырэкцыі дзяржаўных літаратурных музеяў Мінска Н. Цвірка пазнаёміла прысутных з новымі матэрыяламі аб знаходжанні Янкі Купалы ў Грузіі. У выкананні школьнікаў прагучалі літаратурная кампазіцыя «Грай, мая жалейка» па творах Я. Купалы і беларускія народныя песні.

Больш добраўпарадкаваным, прыгажэйшым становіцца раён у Мазыры, дзе жыўць рабочыя і служачыя завода меліярацыйных машын. Нядаўна тут закладзены прыгожы парк, а ўмельцы прадпрыемства пабудавалі ў ім для дзяцей казачны гарадок. НА ЗДЫМКАХ: адзін з куткоў мікрараёна; дзіцячы гарадок у парку.

Фота І. ЮДАША.

СПОРТ

«Савецкія штангісты ўпісваюць новыя радкі ў табліцу сусветных рэкордаў», — такія паведамленні з'явіліся ў многіх айчынных і замежных газетах адразу пасля заканчэння чэмпіянату СССР у Архангельску.

Але самымі папулярнымі спартсменамі першынства сталі беларускія асілі мінчанін Леанід Тараненка і Аляксандр Курловіч з Гродна. У звышчэйшай вагавай катэгорыі менавіта толькі паміж імі ішла галоўная барацьба, у ходзе якой атлеты ўстанавілі сусветныя рэкорды. У канчатковым выніку два з іх, у штуршку — 265,5 кілаграма і ў суме мнагабор'я — 472,5 кілаграма, на рахунку Леаніда Тараненкі, які і зававаў залаты медаль.

І па сёння спартыўная прэса не абыходзіць увагай выступленне на Уімблдонскім тэнісным турніры мінчанкі Наталлі Зеравай. Пасля таго, як беларуская спартсменка ўвайшла ў лік шаснаццаці мацнейшых сярод жанчын, яе сталі называць будучай «зоркай». Але ад-

разу ж пасля заканчэння спаборніцтваў спартыўныя журналісты ўдакладнілі: яна — ужо «зорка». Падставай для такой папраўкі сталі дзве вышэйшыя ўзнагароды Наталлі на турніры. Спачатку шаснаццацігадовая беларуская спартсменка перамагла ў адзіночным разрадзе сярод дзяўчат, а пасля і ў парным разам з кіяўлянкай Наталляй Мядзведзевай.

Наогул, у апошні час прадстаўнікі нашай рэспублікі вельмі ўдала выступаюць на афіцыйных і таварыскіх міжнародных спаборніцтвах.

Напрыклад, Ігар Басінскі з Гродна ўстанавіў новы сусветны рэкорд па стральбе з пнеўматычнага пісталета — 593 плюс 100,9 ачка на міжнародных спаборніцтвах на прызы газеты «Советский патриот».

Мінчанін Яўген Антановіч заняў трэцяе месца ў шматдзённай велагонцы па Партугаліі.

Апошні цікавы факт. На першым этапе Кубка ўладальнікаў кубкаў еўрапейскіх краін па футболе мінскае «Дынама» сустранецца з турэцкім клубам «Генглербірлігі».

Два гады спатрэбілася маладым інжынерам Мінскага аўтазавода У. ЖУЧКОВУ і Л. ЛЯВІЦКАМУ, слесару Э. ГЯРЛОЎСКАМУ і токарю В. РУСІКУ, каб сканструяваць гэты веламабіль. Затое цяпер на ім можна рабіць прагулкі, турысцкія падарожжы на многія кіламетры.

Фота Ю. ПАЎЛАВА.

МУЗЫКА ЛЕТНЯГА РАНКУ

Чысты подых ранняй прахалоды праз фортку ўляцеў у пакой, і я прагнуўся. Сон прапаў, як цень. Лёгка ўлоўлівалася музыка летняга ранку. Ліпы буйнай квеценню густа сеялі

салодкія мядовыя пах. Чуўся голман працавітых пчол.

Вышаў на падворак: дыхаецца лёгка, хоць і не відаць, але чую, як струменіць недзе паблізу плынь роднага Нёмана, а ў яго лозах немаўкальны пераліўны пошчак салаўя, яму адгукаюцца то тут, то там іншыя, і кожны спявае па-свойму.

Над званіцаю старой царквы шпарка лятаюць ластаўкі. Пакружацца і ляцяць на раку.

МАЙСТАР РОДАМ СА ШКЛОВА

[Заканчэнне.
Пачатак на 7-й стар.]

Пакідаючы Васкрасенскі манастыр, Клім Міхайлаў і яго зямляк Гарасім Акулаў прасілі цара даставіць у Маскву іх «сталярскую снасць», каб «было чым гасударэво дело делати». Сярод іншых дакументаў захаваўся пералік гэтых інструментаў Кліма Міхайлава. Ён сведчыць аб іх складанасці і дыферэнцыраванасці: «6 стругов больших, 6 шерхеблей, 25 стружков малых, 25 дорожников малых, 6 пил больших и средних и малых, 15 косых долот, 5 долот прямых, 8 долот кривых, 17 круглых долот больших и малых, 5 клепиков, кружало, 4 молота-напарья, 9 долот токарных, буравчик, 2 шила, 7 тисков деревянных, 5 досок столярских».

Інструменты спатрэбіліся беларускім майстрам для работы ў вёсцы Каломенскае пад Масквой, дзе пачыналася будаўніцтва царскага загараднага дома. Клім Міхайлаў быў прызначаны памочнікам галоўнага майстра і кіраўніка сталярных работ старца Арсенія, таксама беларуса. Усю зіму 1667—1668 гадоў ён займаўся вырабам драўляных упрыгажэнняў і арнаменту для ўнутранай і вонкавай адзелкі палаца. Гэтыя разныя ўпрыгажэнні (вітыя слупы, балісыны, разныя залачоныя рамы для акон, разныя дзверы і ліштвы «з гэымсами» — карнізамі — былі галоўнай мастацкай і дэкаратыўнай вартасцю палаца. У 1671 годзе палац быў гатовы. Ён стаў на правым беразе Масквы-ракі, патанаючы ў зеляніне чатырох садоў. Расфарбаваныя лускаватыя дахі харомаў з меднымі бліскучымі грэбнямі, арлы на вежах, вітыя слупы, пазалота акон, варотаў і ганкаў зрабілі гэты гарадок-палац падобным, паводле слоў спадарожніка Рэйтэнфельса, «да новенькай цацкі, толькі што вынятай са скрыні». Своеасаблівай стракатасцю разьбы, фарбаў, пазалоты ён трапіна адпавядаў песенным і былінным апісанням старажытнарускіх харомаў. Гэта была вяршыня старадаўняга рускага драўля-

нага дойдства, «восемьюм цудам свету» назваў палац Сімяон Полацкі.

За выдатную работу Клім Міхайлаў, старац Арсеній і іншыя беларусы-рэзчыкі былі ўзнагароджаны дарагімі сукнамі («кармазыннымі» і «амбургскімі»).

Пасля заканчэння будаўніцтва палаца ў Каломенскім усё майстры, якія працавалі ў ім, былі пераведзены на пастаянную работу ў Маскву, у Аружэйную палату.

Аружэйная, ці Аружэйнічая палата, была не толькі сховішчам царскай зброі—у ёй былі сабраны розныя вытворчасці: эмалевая, вытворчасць зброяная, кавальская, іконны і парсунны (партрэтны) жывапіс, чаканка па золату і серабру.

Дрэвапрацоўчая вытворчасць была выдзелена ў асобную Палату розных і сталярскіх спраў, яна была часткай Аружэйнай палаты. На чале ўсіх крамлёўскіх рэзчыкаў па дрэву быў пастаўлены старац Арсеній, які праславіўся сваім майстэрствам на пабудове палаца ў Каломенскім. Клім Міхайлаў быў спачатку прызначаны яму ў памочнікі, а з 1681 года, пасля смерці Арсенія, сам узначаліў рэзчыкаў Аружэйнай палаты.

Работы беларускім рэзчыкам хапала. Разьбой упрыгожваліся многія прадметы культуры, хатняга ўжытку. Разьбой аддаблялася драўляная мэбля, калаўрот, посуд, падсвечнікі. З дрэва выразаліся цудоўныя ўпрыгажэнні, шахматы, цацкі. Акрамя таго, беларускія рэзчыкі выраблялі драўляныя формы для кафлі і для славуцых рускіх пранікаў.

Кліму Міхайлаву выдавалася «по 6 алтын по 4 деньги на день», а ў нядзелю «по 3 алтына по 2 деньги». Беларускім рэзчыкам як узнагарода за добрую працу часта выдаваліся «сукна добрыя». Даходы Кліма Міхайлава і іншых лепшых майстроў складалі значную суму. Становішча беларускіх майстроў было далёка не такім цяжкім, як яны маля-

валі яго ў сваіх чалавічых. Ужываючы агульнапрыняты стыль гэтых грамад XVII стагоддзя, яны пісалі, што працуюць «на гасударя денно и ночью беспрестанно», а «запасу купить никакова нечем» і прасілі выдаць дадатковае жалаванне, каб «холопом у гасударева дела голодным не быти». Як правіла, просьбы Кліма Міхайлава і іншых беларускіх рэзчыкаў выконваліся. Толькі на вяселле дачкі Кліма Міхайлава ў 1677 годзе яму было выдадзена «68 рублей 8 алтын, чтобы было свадьбешку поднят». Па тым часе гэта сума была вельмі вялікай (каля 1000 рублёў золатам).

Ішлі гады, удасканальвалася майстэрства Кліма Міхайлава. У 1683 годзе будучы сталым і вопытным майстрам, ён атрымаў складаны і адказны заказ на разьбу іканастаса Смаленскага сабора ў Маскоўскім Навадзевічым манастыры. Гэта работа была вяршыняй творчасці Кліма Міхайлава. Іканастас захаваўся да нашых дзён амаль у такім жа выглядзе, у якім яго закончылі беларускія майстры ў 1686 годзе.

Аб'ёмная разьба іканастаса, з калонкамі, упрыгожанымі жывым арнамантам з кветак і траў, з ажурнымі карнізамі, сапернічала ў дасканаласці з яго іконамі, напісанымі лепшымі майстрамі ікананісу XVII стагоддзя. Прыгажосць і тонкасць разных пазалочаных упрыгажэнняў іканастаса робяць яго падобным да вялікай карункавай сцяны з золата.

У гэтай рабоце праявілася бязмежная творчая фантазія Кліма Міхайлава і яго таварышаў, беларускіх рэзчыкаў. Пры ўсёй разнастайнасці ўзору ён выразны і сіметрычны, але цяжка знайсці хаця б адзін ліст ці кветку, якая б па форме паўтарыла іншы элемент.

Створаныя Клімам Міхайлавым і іншымі рэзчыкамі творы назавуць і ўвайшлі ў гісторыю мастацтва. Яны з'яўляюцца ўвасабленнем таго ўкладу, які ўнёс беларускі народ у скербніцу культуры брацкіх народаў.

Леў МІХАЙЛОУСКІ.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 1068